

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

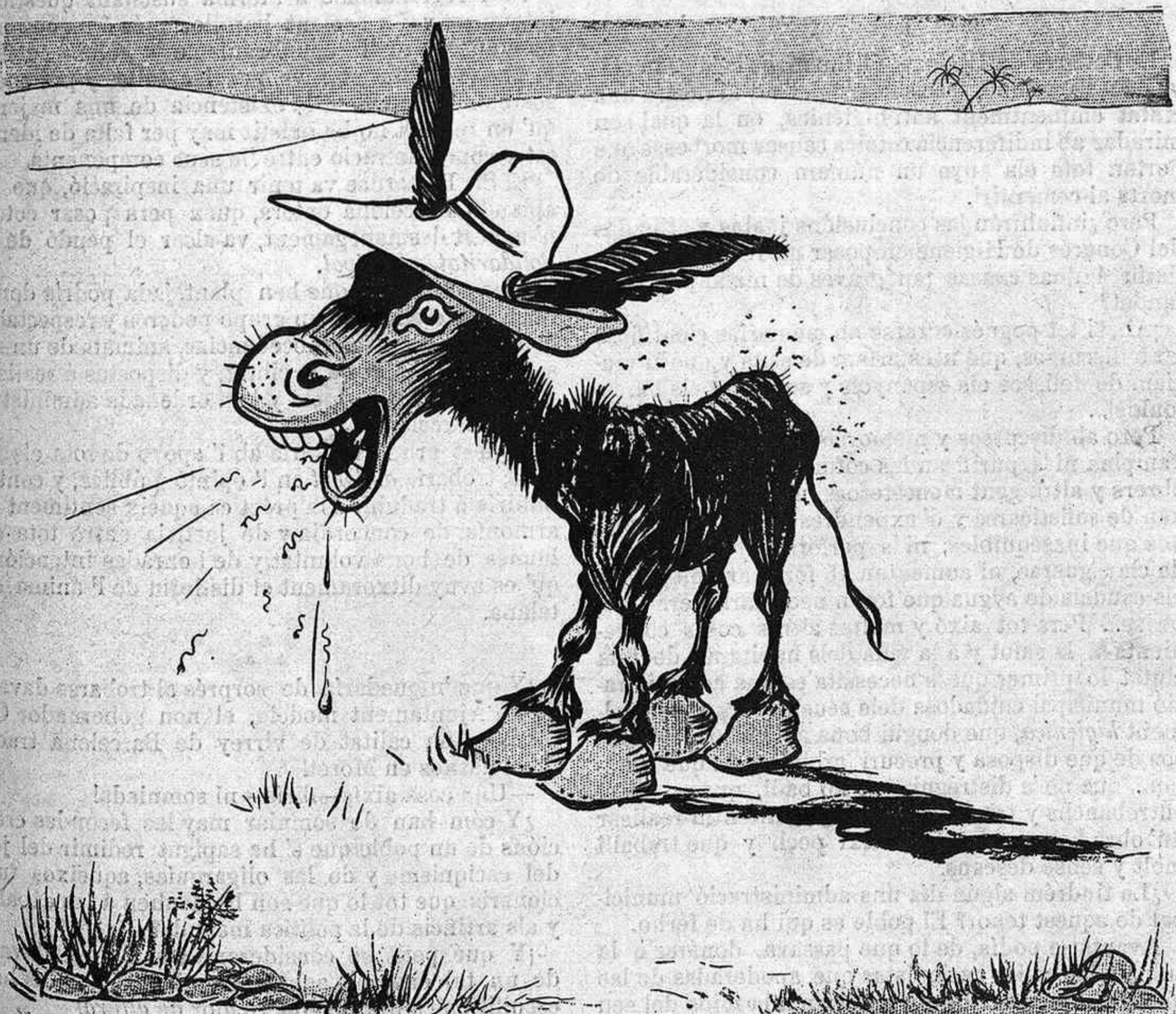
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

REFRANS CASTELLANS

Predicar en desierto...

CRONICA

PASSA ab els Congressos científichs una cosa molt particular: la de ferse ciencia precipitadament, dintre de un terme prefixat, com si's treballés ab máquina y á preu fet.

Nò vol dir aixó que 'ls considerém completament inútils; pero sí que se 'ns figura qu' en ells hi predomina la part externa, aparatosa, sobre la íntima y entranyable, propia dels estudis científichs basats en la reflexió y la experiència. Una bona part dels que hi acuden més hi van ab el propósit de ostentarse que de aprendre. En las rápidas juntas de secció y en las sessions generals s'hi destaca per damunt de tot l'afany de lluhirse... y l'art de la oratoria, que certament no té gran cosa de científich, escalfa, enhardeix y estufa als que 'l cultivan, á pretext de tractar qüestions científicas.

Pero hi ha que dispensar benévolaent als oradors y fins als que de tals presumeixen sense arribar á serho. Son bona gent que no fan mal á ningú; al contrari: á las ideas lo mateix que á las noyas, pera que 'l públich s'hi fixi es necessari vestirlas bé. Una noya, encare que no sigui un primor de guapesa, si el vestit li escau, fa girar la cara als transeunts. Una idea, encare que no sigui un primor de novetat, si va ben vestida, troba més expedit el camí de la divulgació.

Y á divulgar, ja que no sempre á iniciar y á descobrir es á lo que tendeixen principalment els Congressos científichs, ab tot y las sevas imperfeccions y deficiencias.

* *

El Congrés de Higiene últimament celebrat estava bé á Barcelona, precisament per ser la nostra una ciutat eminentment anti-higiénica, en la qual son miradas ab indiferencia estoica causas morbosas que portan tots els anys un número considerable de morts al cementiri.

Pero ¿influirán las conclusiones justas y atinadas del Congrés de Higiene en posar un remey ó un paliatíu á unas causas tan graves de malaltía y mortandat?

¡Ah, si tot pogués curarse ab memorias científicas y ab discursos, qué n'estaríam de sans y qué'n viuríam de felissos els espanyols y sobre tot els barcelonins!...

Pero ab discursos y memorias científicas no s'axamplan ni's purifican las cofurnas habitadas pels obrers y altra gent menesterosa, ni 'ls aliments deixan de sofisticarse y d'expenses á preus poch menos que inasequibles; ni's perfora un bon sistema de clavegueras, ni aumentan ab forsa arrambladora els caudals de aygua que foran necessaris pera netejarlas... Pera tot aixó y moltras otras cosas convenientes á la salut y á la vida dels habitants de una ciutat lo primer que's necessita es una administració municipal cuidadosa dels seus debers, essencialment *higiénica*, que dongui bona aplicació als recursos de que disposa y procuri arbitrar els que li faltan... que no's distregui, que no badi, que no oposi entrebanchs y trenca colls als que intentin realisar un'obra bona... que discuteixi poch y que treballi molt y sense descans.

¿La tindrem algún día una administració municipal de aquest tenor? El poble es qui ha de ferho.

Avants se podia, de lo que passava, donarse'n la culpa á las collas caciquistas que, apoderadas de las urnas electorals, tallavan y cusían á la mida del seu gust, convertint els cabals de la Pubilla en berenar

de negres ó de blancs, segons siguessin blancs ó negres els que tenían la paella agafada pel mánech. Pero aquest abús primordial, causa de tots els abusos successius, s'ha acabat, y es avuy el poble qui mana y disposa. Al poble correspón disposar y manar bé, posant un cuidado molt especial en quí elegeix, y no perden may de vista als elegits... porque sol havern'hi de tots: de tontos y de massa espavilats, y convé que no deixi may d'estar en vigor aquell adagi de la terra que, encare que inspirat en la desconfiansa, no deixa de ser molt sabi: *La por guarda la vinya*.

* *

Y vels'hi aquí com, al córrer de la ploma sobre las quartillas, hem anat á parar desde 'l Congrés de Higiene al Saló de Cent, ahont cada senmana s'hi reuneix també un Congrés de regidors, ab tots els ets y uts, requincallas y vicis encarnats en els cosos deliberants del nostre país. Allá's garla molt y's treballa poch: se garla per garlar, moltras vegadas per pura passió, y es per aixó que's suscitan molt sovint qüestions agenas á la materia administrativa.

Haurían de considerar els afectats de verborrea que 'l temps que perden y 'l que fan perdre es or; y que 'ls molins de paraulas no fan farina.

Haurían de tenir en compte ademés que las rivalitats políticas entre 'ls dos bandos que constituixen la corporació municipal, no es lícit ventilarlas en un lloch inadequat y en perjudici de la bona administració. La única rivalitat que's pot admetre entre ells es la de veure quí millor treballa, y no pas la de patentisar quí d'entre ells millor entabanca y desprestigia.

Ni 'l regionalisme s'aferma suscitant qüestions intempestivas y armant barullos més ó menos mefistofélichs, ni 'l republicanisme's solida agafant moltras vegadas el rave per las fullas y prenent sostenir ficticiament la existencia de una majoría, qu' en realitat no ha existit may per falta de identitat y compenetració entre 'ls seus components.

El Sr. Bastardas va tenir una inspiració, que ha aplaudit Barcelona entera, quan pera posar coto á n'aquest desmanegament, va alzar el pendó de la *Solidaritat municipal*.

Idea es aquesta que ben plantejada podria donar lloch á la creació de un grupo poderós y respectable d'edils de totas las procedencias, animats de un sol sentiment: l'amor á la ciutat, y dispuestos á realisar una sola tasca: la recta y ben ordenada administració de Barcelona.

Aquest grupo contaría ab l'apoyo de tots els ve-hins; trobaria *ambient* en l'opinió pública, y contribuiría á traduhir á la práctica aqueix sentiment de armonía, de concordia y de justicia entre tots els homes de bona voluntat y de honradas intencions, qu' es avuy ditzosament el distintiu de l'ánima catalana.

* *

¡Y que'n quedaria de sorprés al trobarse davant de un Ajuntament modelo, el nou governador Cobian, qu' en calitat de virrey de Barcelona tracta d'enviarnos en Moret!

—Una cosa aixís—diría—ni somniada!

¿Y cóm han de somniar may las fecondas creacions de un poble que s'ha sapigut redimir del jou del caciquisme y de las oligarquías, aqueixos funcionaris que tot lo que son ho deuen á las cábalas y als artificis de la política menuda?

¡Y qué petit se consideraría á sí mateix davant de un tal exemple aqueix ex-ministre que 'ns han escullit en calitat de governador de *altura*!

Perque aquesta ha sigut la preocupació de 'n Mo-

ret: segons ell, Barcelona, per sas condicions especials, necessita estar regida per un governador de altura... Ultimament s'han ensajat, com á tals, un general del exercit y un prócer de la més alta aristocracia, sense que ni l' un ni l' altre hajan conseguit sostenir-se en l' elevat pedestal que 'ls hi serví de sustentácul. Petits, molt petits ens semblavan, vistos desde abaix, y per un efecte extrany que no era d' óptica sino de realitat indubitable, s' anavan enxiquint de día en día, fins al extrem de qué, quan els calgué baixar, ja casi ni se 'ls veyá. De pur fracasats y desilusionats se 'ls confonía ab la pols de la terra.

Ara vé un ex-ministre. ¿Y qué? ¿Qué vol dir aquí á Espanya haver desempenyat una cartera? ¿Qui ignora que moltas vegadas las carteras se distribuheixen en els menjadors dels Presidents?

A LA CASA GRAN

Mérits personals: pera governar al estil d' Espanya, poch se 'n necessitan. El gran qué es ser amich ó contertuli del cap de colla. Ab aixó n' hi ha prou pera passar, obscurament, pel govern, adquirir condició d' home de importancia y habilitarse pera cobrar una cessantia vitalicia de 7,500 pessetas anuals.

Del Sr. Cobián, que sense ser marino, desempenyá la cartera de Marina, no 'n sabém res ni en bé ni en mal. Se diu qu' es home de talla: qué vingui y l' amidarém ab el metro de la justicia. Se li atribuheixen molt bonas intencions: fem vots pera que á lo menos aqueixas bonas intencions no siguin d' aquellas de que n' está empedrat l' infern. Finalment, s' ha anunciat, y aixó sí que deu ser cert, qu' es pare de familia, y que té la friolera de deu fills.

De manera que la seva vinguda aquí tindrà per conseqüencia immediata un augment sensible en el cens de població, y aixó sempre es de bon veure.

Pero si á una familia tan numerosa els ayres de Barcelona comensan per obrirli l' appetit, en aquest cas ¡ay! posemos á tremolar perque no 'ns escaparem pas de un nou encariment en el preu dels comestibles.—P. DEL O.

¡Ja s' ha acabat la miserial

APOSTROFANT

A ARENYS DE MUNT

EXPOSICIÓ REGIONAL DE PUNTAS Y BLONDAS

Del natural.

Passavan dos maduixairas
 cridant: — ¡Quiiii... duixas!... ¡á dot-
 ¡A dotze, noyas, maduixas!... [zel...
 quant una d' ellas, de prompte,
 espurnejantli la vista,
 y ab el puny clós, cega, boja,
 comensá á llensar insults
 poch més ó menys, com la mostra:
 — ¡Quí es aquest grandíssim brut,
 mort de fam, poca vergonya,
 brétol, ximple, carcamal,
 que s' entreté en tirar sorra?...
 ¡Mal com no caus d' un quint pis
 quedant, ó fet un coca,
 ó be en cinquanta bocíns!...
 ¡Tant si ets dona, com si ets home,
 aixís t' empassis un os
 quant te menjis la carn d' olla!...
 ¡Vulgui Deu qu' un automóvil
 avuy te passi per sobre
 y 't deixi fret, mort... ¡cadavrel!
 sens poguer dí un parenostrel...
 ¡Aixís t' entressin els lladres
 robante 'ls diners y 'ls mobles,
 y no poguessis cridar
 fins que 't vingués á socorre
 el municipal del barri...
 (que 'n tindrás per estona)!...
 ¡Permeti Deu...!

— ¡Qu' es aixó!
 ¿qué li passa, bona dona?—
 li preguntá un transeunt
 que passava per sa vora.
 — Que desde dalt dels balcóns,
 alguna mala persona,
 m' ha empastifat las maduixas
 omplintme 'ls cistells de sorra...

L' endemá 's va sapiguer
 que van enjegá una bomba
 y que 'ls que la tripulavan,
 per no caure massa prompte,
 llensavan *lastre* á l' espay
 y buydavan sachs de sorra.

MANEL NOEL

Diplomacia conjugal ó qui juga no dorm

Lloch de la escena: gabinet de consulta del doc-
 tor X. Son las cinch de la tarde.

El doctor, acabada ja la feyna del día, se disposa
 á sortir.

En aquell moment sonan dos copets, discretament
 donats sobre la mampara.

— ¿Hi ha permís?

— Endavant.

Y apareix la pàlida figura del senyor Prunera, un
 dels més antichs clients del reputat doctor.

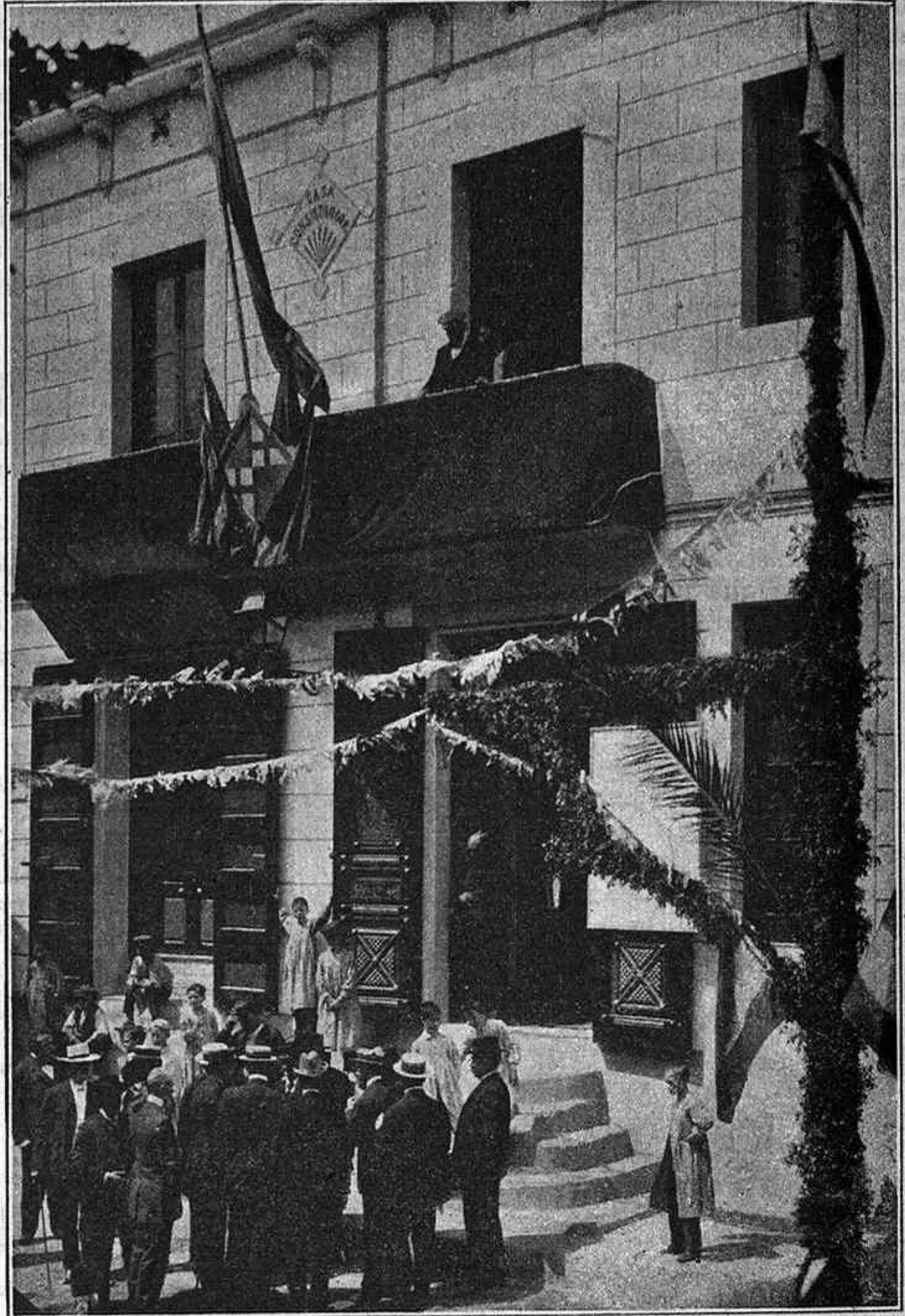
— ¡Holal ¿Vosté per aquí? ¡Sempre tart, com de
 costum! Dos minuts més, que hagués trigat, me tro-
 bava fora.

— ¡Cóm vol arreglarho! Las meas ocupaciós...

El doctor, somrihent:

— ¡Las sevas ocupaciós!... La seva incurable pe-
 resa. ¡A quin' hora s' ha llevat avuy?

— A las deu...

La Comissió oficial, davant de la Casa de la Vila, poch moments avans
 de la inauguració.

— ¡No digui mentidas!...

— A las onze...

— Vaja, posemos á la rahó y diguém á las dotze.
 El senyor Prunera, sense contestar, balanceja el
 cap, donant á entendre que 'l doctor ho endavina.

— Bueno, descapdelli. ¿Qué té? ¿Qué li passa?

— Passarme, res. Fet y fet, vinch á trobarme com
 sempre. El cap pesat, sumergit en constant mal hu-
 mor, prompte á enfadarme per qualsevol tontería...

— ¡Perfectament! ¿Y á qui 'n donará la culpa de
 tot aixó? A vosté mateix. ¿No li he dit mil vegadas
 que la causa de tot lo que li passa es aquest malehit
 vici de llevarse tart?

— Potser sí qu' es aixó, pero ara com ara no 'm
 trobo en disposició de sentir sermóns. L' objecte
 que 'm porta aquí es d' una índole més seria.

— ¡Carambal Ho diu ab un tó, que acabarà per
 donarm'ho entenent.

— Aixís ho espero. Escolti.

El doctor, comprenent que, en efecte, l' assumpto
 es grave, borra immediatament la amistosa rialleta
 que estona há vagava pels seus llabis y 's disposa á
 escoltar.

EN EL MÓN DE LA BROMA

—¿Encare ets aquí, Claret? Y donchs, ¿que no trobas lloch per estiuhejar?
—¡Prou!... Lo que no trobo es cap amich que vulgui corre ab el gasto.

—Fa temps, estimat doctor, que 'ls meus negocis no marxan gayre bé.

—M' ho figuro. Deu succehirli, pam més, para menos, lo mateix que succeheix á tothom.

—Es possible, pero aixó á mí no 'm consola. May he trobat que 'ls apuros dels altres atenuessin la importancia dels meus.

—No obstant, permetim... y no 's prengui á mal la observació. ¿Ja sab de cert que, de la mateixa manera que influheix en la seva salut, no influheix també en la marxa dels seus negocis aquesta mala costum que té de llevarse tart?—

Aquí el que 's posa á riure es el senyor Prunera.

—¡Ditxós tart y ditxosa obsessió! El que 'ls *quatre* pujin ó baixin en sentit contrari á las mevas previsions, pot tenir res que veure ab el llevarme á las dotze ó á las quinze?

—En fí, vaji dihent.

—No exageraré fins al extrém de fer veure que 'm trobo arruinat, pero sí li manifestaré ab tota franquesa que la meva situació, conseqüencia fatal d' una serie d' operacions desgraciadas, m' obliga á posar ordre en els meus gastos, pegant estisorada ferma en tots aquells que no tinguin el carácter d' imprescindibles.

—Opino que obra perfectament.

—Un dels que no 'l tenen aquest carácter, es l' estiuheig.

—¡Oh! Segons y conforme.

—Miris'ho del modo que vulgui. Ni jo, ni la meva dona, ni las mevas fillas necessitem anar á fora per res.—

El doctor, com si tingués mostassas á las camas, comensa á remoure's á la cadira.

—Esperis, esperis...

—¿Per qué? ¿Qué 'm dirá?... Encare que realment ens fos necessari, aquest any me convé, económicament parlant, no moure'm d' aquí. Hi ha que pensarho tot, amich doctor. Freda y serenament he tirat els meus càlculs y he vist que 'l gasto extraordinari que 'ls dos mesos d' Argenton a 'm represen-

tan farán de molt bon estalviar. Per lo tant, y aquí surt l' objecte verdader de la meva visita, es precis que vosté m' ajudi.

—¿En quína forma?

—Jo, com vosté sab, tinch el meu amor propi, y no 'm sento ab el valor suficient pera confessar als de casa la meva exacta situació. Més breu; dils'hi francament: «Aquest estiu no podem anar á fora,» no ho faré may.

—¿Y donchs?

—Qui ho farà es vosté. Ab tal objecte—fixis bé ab el meu plan—demá vindré ab la senyora, á fí de que vosté veji cóm está de salut. Vosté la polsarà, li mirarà la llengua, li farà quatre preguntas qualsevols, y com á darrera conclusió li dirá que aquest any no li convé moure's d' aquí...—

Vermell y agitant convulsivament els brassos, el doctor s' aixeca, llensant una estrepitosa rialla.

—¿Ve, ve, infelís, com tot li ve de llevarse tart?

—¿Qué hi ha?

—Que m' es impossible complaure'l.

—¿Per qué?

—Perque justament aquest dematí, *mentres vosté dormia*, ha vingut la seva senyora á demanarme que demá, quan vosté l' acompanyés, digués que per cap concepte pot prescindir dels dos mesos d' Argenton.

—¡Bona l' hem fetal!... ¿Y qué?

—Y res. Que li he dat paraula de dirho aixís.

A. MARCH

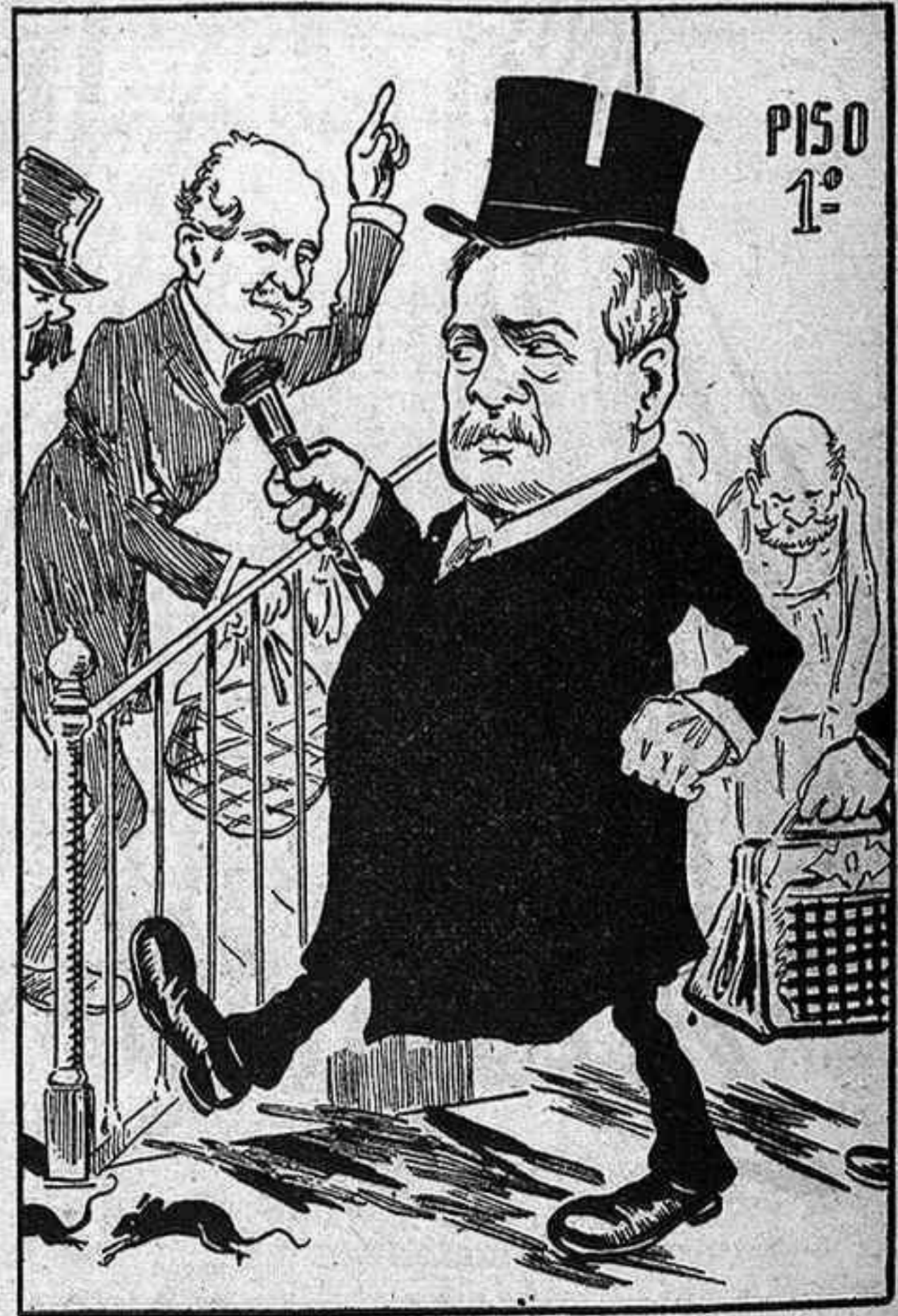
ESTIRABOTS

Per Sant Pere farà un any que 't vaig veure Filomena, que eixías de *La Sirena*, segons tú, de pendre un bany. Pro vaig saber l' altre día... qu' ets neboda de ta tía.

L' ASPIRACIÓ DE 'N COBIAN,

—Aquí es á casa seva, senyor Gobernador.
—Bueno. Pujém amunt.

—Som al primer pis.
—¡Més amunt!

¿Perque hem renyit, t' has pensat que de gelos moriria?...
No 'm fassis riure, María, que 'l metje m' ho té privat.
¿Ignoras que tothom diu... que 'ls banys s' obran al estiu?

Rosa: no 't prenguis á mal lo que ahir vespre 't vaig dí; com que 't pintas, tú ets, per mí, una rosa... artificial.
Y además, no 'm negarás... que 'l qu' es magre no está gras.

Don Magí diu que ha observat, al estiu, un cas extrany: que l' home que 's fica al bany quan ne surt... va tot mullat.
No 'n fassis cas, don Magí, que 'ls vius tots s' han de morí.

MANEL NOEL

Un Xicago moral

¿Parlavan vostés dels escándols de las tocinerías y escorcadors de Xicago?

Donchs sápigam que aixó es res, com deya aquell famós clown, que no sé per quín motiu no va arribar á ser ministre.

Per embutits asquerosos y latas repugnants, els que á Madrit s' han exposat al públich ab ocasió de la vista de la causa del *Cantinerero*.

Es aquella una ressenya que no pot llegirse d' altra manera que ab el nas ben tapat.

Jo, ho confesso, á la mitat de cada columna 'm veig obligat á aturarme. Al que no hi está avesat, ¡li es tan difícil acostumar-se á aquell ambient de corrupció, ahont cada ratlla es un miasma y cada declaració un gratat de inmundicial...

Y, al aturarme, penso...

¿Qué penso?... Que 'm dispensin els simpátichs figuerenchs, pero jo necessito dirho. Penso que no es justa la seva oposició al establiment d' un presidi en el seu histórich castell. ¿Qué vol dir un presidi en aquella ciutat? Un á cada població, á cada carrer, á cada cantonada se 'n necessita. Y encare potser ni aixís n' hi hauria prou.

¿Pot permetre's que quedi al ayre lliure ni una partícula del llot que al veure's la causa del *Cantinerero* s' ha remogut?

Hi ha declaracions que semblan aygua-forts. Tot una época, tot' una societat queda pintada ab els seu trassos vigorosos.

—¿Cóm se diu vosté?

—Donya Fulana de Tal.

—¿El seu pare?

—General del exércit.

—¿De qué víu?

—De la pensió que 'm paga l' Estat.

—¿En quína forma la cobra aquesta pensió?

—De cap manera. La tinch embargada per mesos, per anys, per sigles...

—¿Vosté tenia establerta una casa?

—Sí; una casa ahont se jugava, 's ballava, sopava, 's practicava el *flirt*...

—Y 's preparavan estafas en las que mitja humanitat hi tenia participació...

La interrogada somriu y 's posa á ventarse com si 's trobés en un palco del Real en nit d' estreno.

Un altre testimoni fa revelacions estupendas.

—¿Cóm varen repartirse els diners, producte de la estafa?

—El policia A. va cobrar tant, l' inspector B. va percibir quant, al senyor D. va correspondreli un miler de pessetas, al senyor E. van tocarhi dos mil...

Allí no hi ha res que no quedi poch ó molt tacat. Els esquitxos, pestilents y infecciosos, s' escampan per tot arreu, embrutant las caras, els cors, las conciencias...

Ó UN GOBERNADOR D' ALTURA

—Som al segon.
—¡Més amunt!

—¿Qué tal?... ¿Soch ó no soch un Gobernador d' altura?

Desfile espantós com aquést no s' havia vist may. Aristócratas que alternan ab la més despreciable espuma; senyoras que comensan la nit jugant y l' acaban en orgias sardanapalescas: gent que tenen las sevas amistats repartidas entre la *crème* de la societat y 'ls penals d' Espanya...

Y la premsa relata y comenta tot aixó, y diu que 'l robat es odiós y antipátich, que 'ls robadors son més bonas personas qu' ell, que l' absolució s' imposa...

¡Dinamarca, Dinamarca!... ¡Cóm, llegint y rellegint aquesta relació dantesca, admiro la teva superioritat sobre nosaltres!...

En tú hi havia alguna cosa, no més alguna cosa, que feya olor de podrit.

Aquí 'n fa tot, tot, tot...

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

LA NACIONALITAT CATALANA per ENRICH PRAT DE LA RIBA.—S' enclou en aquesta obra de no molta extensió, pero de substancia concentrada, un dels punts de vista especials en qu' es considerat el problema catalá. El Sr. Prat de la Riba es francament nacionalista. No sols aspira á la reconstitució nacional de la vella Catalunya, aixó sí, modernisada y en armonía ab las condicions de la vida contemporánea, sino que creu ademés que la nació catalana está cridada á cumplir dintre del mon un gran paper, semblant al que desempenyan avuy alguns pobles forts, entregats de plé al imperialisme.

En l' obligació estricta de donar compte del llibre, hem de descomtar tot quant trascendeixi á refutació qu' exigiria molt llarch espay, limitantnos á consignar que l' obra del Sr. Prat de la Riba es molt meditada, qu' en ella s' hi troban abundosas observacions que revelan una gran perspicacia en lo que 's refereix á l' evolució de la idea nacionalista, y que 'l seu estil vibrant es digne de la ploma de un escriptor catalá de cos enter.

DIÁLECHS IMAGINARIS, per JOAN PUIG Y FERRATER.—Forma el volum 55 de la Biblioteca popular de *L'Avenc*. L' autor se doná á coneixer per primera volta ab sos celebrats *Diálechs dramátichs*, que acusavan en ell una personalitat molt independent. La major part de aquells diálechs estavan teixits ab fibras de la seva propia vida. En els actuals demostra una major serenitat, es generalment mes objectiu, y no per aixó cedeix en intensitat y en mérit á la seva obra primera, que tant cridá l' atenció dels intel·ligents.

Els set epígrafes que ostenta l' aplech, corresponen á treballs assahonadíssims, inspirats y plens de sentiment y poesia; pero un n' hi ha, el titulat: *Balauet y Moreneta*, idili trágich, que 'l reputém com una veritable joia de la moderna literatura catalana.

EN EL CORAZÓN DE ASIA.—A TRAVÉS DEL TIBET, por SVEN V. HEDIN.—Merexia aquesta obra ser traduïda al castellá, com ho ha sigut á las principals llengües del mon, per contenir la descripció de l' arriscada excursió feta per una caravana, fins arribar á Lhasa la ciutat sagrada dels tibetans, que 's manté tancada á las influencias de la civilització moderna. La pintura del territori, dels usos y las costums, aixís com l' enumeració dels serios perills que tingueren que arrostrar els excursionistas despertan un gran interés y moltes voltas una fonda emoció. L' obra correctament traduïda per *Don Pelayo Vizuet* conté un gran número de fotografats y está presentada ab l' esplendís que tenen per costum els Srs. Montaner y Simón, quan tractan d' obsequiar als abonats de la seva *Il·lustración artística*.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Girassol de Ignasi Iglesias.—Xamosa comedia estrenada últimament á *Romea* y de la qual ens ocupárem oportunament. Está luxosament impresa.

∴ *Esclat de vida*.—Comedia de P. Colomer y Fors, estrenada á *Romea* 'l 27 de maig del corrent any.

∴ *La coupletista*, comedia en un acto de Juan B. Orti, estrenada en la societat *Palma Norte*.

∴ *Las pessigollas de la senyoreta*, comedia en un acte y en prosa, original de J. Vidal Jumbert, estrenada en el *Teatro catalá* el 21 de mars últim.

RATA SABIA

CIRCO BARCELONÉS

No m' explico com l' última producció del Sr. Puig y Ferrater, *La Bagassa (Boyras de ciutat)* no ha sigut estrenada en condicions regulars, durant la temporada d' hivern. Veritat que 'l títul te cert caràcter atrevit; pero com diuen els francesos *«le nom ne fait rien à la chose.»*

La Bagassa no es la dona prostituhida y lúbrica, sino la ciutat que 's sadolla ab la sanch pura de la gent del camp, prometentlos ditxas y felicitats, y aniquilant paulatinament la seva salut y xuclantlos la vida.

L' autor ens presenta á una honrada familia treballadora que sofreix las tristas conseqüencias de haver deixat el camp per la ciutat. Viu malament en una cofurna, ha perdut un fill, ne té un altre de anémich, la mestressa está gravement malalta, ho está un fadrí que tenen, model de abnegació, y fins l' amo, un bon ferrer, preocupat per lo escás y mal retribuït de la feyna, pert l' humor y acaba, després de haver passat per la presó celular á causa de una bullida de sanchs, pera perdre ademés el seny.

L' obra, en general resulta tétrica; pero l' assumpto no admet realment altres colors que 'ls ombrius que 'l senyor Puig y Ferrater emplea. Ha vist molt bé 'l natural y 'l reproduheix ab una veritat esferehidora, implacablement trágica. Moltes de las escenas entristeixen; pero ab una tristesa filla de un sentiment que 's remou molt endintre del espectador, produhintse plenament l' efecte de fer mirar ab horror la devoradora acció de la gran *Bagassa* sobre la bona gent.

¡Ah, si 'l Sr. Puig que posseheix tan hermosas qualitats de penetració y de observació; que sab ademés dialogar ab una forsa vibrant y ab un colorit justíssim, hagués cedit á certas exigencias ineludibles de la escena, quína obra mes notable hauria escrit!

En la escena tot ha de ser concentració, vigor. El deixament, las repeticions deslluheixen sempre 'l treball del autor dramátich, y aquestas y aquell abundan en *La Bagassa*, y l' espectador, fins admirant las notables qualitats del autor, en algunas ocasions arriba á cansarse.

Pero, en fi: el talent del Sr. Puig y Ferrater que s' insinuá ab *La dama alegre*, s' aferma y s' accentúa en *La Bagassa*. La experiencia l' anirá adquirint y se 'n podrá valer sens detriment de la sinceritat. Tal es l' opinió franca y lleal que devém á un jove, en quí fundém brillants y legítimas esperansas.

L' execució, encare que algún tant deficient per falta d' ensaigs, proporcioná ocasió de lluhirse á la Sra. Llorente y als Srs. Vinyas y Leal, encarregats dels principals papers de l' obra. Els restants treballaren ab més carinyo que seguretat. El Sr. Marxuach estigué molt just en un petit paper de vell de caràcter epissódich.

Al final de tots els actes fou cridat l' autor á la escena entre extraordinaris aplausos.

CATALUNYA

L' obra en dos actes dels Srs. Catarineu y Mata, titulada *El deber*, es una mostra lamentable de la mentalitat de dos escriptors que han sentit campanas per la banda del septentrió, sense saber posarse á tó d' ellas.

Per lo vist volían fer *ibsenisme* y no han fet més que una gansada convencional y capciosa.

Lo qu' es el *Deber* que anuncian en el títul, pot ben assegurar-se que 'l quedan á *deure*.

ATRACCIÓ DE FORASTERS

Se veu que la Comissió
no para de treballá.
¡Reparin quina munió
de *turistas* ha dut jal

Y no 'n parlém més, que la cosa no val la pena.

En la interpretació del emocionant dramet de Braco D. Pedro Caruso qu' es una de las grans creacions de 'n Zacconi hi estigué admirablement el Sr. Borrás: menos detallista que 'l célebre actor italiá, pero tan intens com ell.

Decididament, el nostre Borrás ha conquistat la sobe-
ranía en la escena espanyola. Felicitemlo y felicitem-
nose'n!

En l'execució del patétich epissodi se vejé notable-
ment secundat per la Srta. Bremón.

La ráfaga de Bernstein, que 'ns doná á conéixer la
Mariani, doná ocasió á la Pino de lluhir sas notables
condicions escénicas. Ella y 'l Sr. Borrás alcansaren me-
rescuts aplausos.

La traducció dels Srs. Catarineu y Bueno, en conso-
nancia ab l' apellido del segon traductor.

EN ELS DEMÉS TEATROS

Han anat passant per l' escenari de *Novetats*, sense dei-
xar rastre, *El nuevo servidor*, entremés dels germans
Quintero; *La bella Colombina*, comedieta de 'n López
Marín y *Zarzamora*, joguina en un acte de 'n Silva y en
Pellicer.—Las obras granadas que interessin al públich
no acaban de venir. Veritat es que 'l senyor públich es
cada día més dur de pelar.

∴ Al *Tivoli* cambi de companyía: desde ahir havia
de treballarhi la del *Cómico* de Madrit qu' estava instala-
da en el *Cómico* de Barcelona.—Alguns artistas de la
substituhida, entre ells el tenor Rosal y la primera tiple
Tressols han donat algunas funcions á *Apolo*, baix la di-
recció del mestre Pérez Cabrero.

∴ Al *Granvia*, s' ha acabat el bróquil. En cambi al
Nou Retiro hi ha comensat á funcionar una companyía
del género xich, havent estrenat l' entremés *La Golon-
drina* (lletra de 'n Pastor; música de 'n Gené) que no
ofereix gran cosa de particular.

∴ Finalment, al *Bosque* las óperas á la fresca van á
raig: *Rigoletto*, *Aida*, *La Traviata*, *Lucía*... y altrás. No
's poden queixar els filarmónichs.

Actualment s' anuncia l' estreno de *Follet* de Apeles
Mestres y en Granados.

N. N. N.

A CAL REGIDOR

Sona 'l timbre de la porta
d' un pis. De dintre:—Ja va.
(S' obra 'l cancell).

—Buenos días.

—Buenas. Vagis esplicant.

—¿Está el señor Puy Alfonso?

—No senyor.

—¡Otra que tal!

Si es usted, hombre, le he visto
cien *cops* á la Casa Gran.

—Jo no 'm dich Puy... Puig y Alfonso.

—Puy... eso. Viene á sé igual.

—Per vosté.

—De otra manera

yo no lo sé pronunciar,
ni que al garguero se me haga
un nudo fenomenal.

—Donchs, no *sirba*.

—¿Que no sirvo?

—No senyor, no.

—¡Voto á san!...

Sirvo *pa* todo, ¿comprende?
lo mismo *pa* *vichilar*
la calle que dar recados
siempre de aquí *pa* ca allá,
ó acompaño el carretón
de los perros, ó á comprar
la menestra, si á la casa
de algún señor *concechal*
tiene falta de servicio
lo suplo con voluntad.

—¿Y á mí que 'm conta?

—Le cuento

la puríssima *verdaz*
y si es poco todavía
aguarde usted un poco más:
Voy de plantón al Liceo,
ó á acompañar los *chegants*,
ó á guardar la espalda als curas
en processions *chenerals*,
ó á las fuentes á *hacer cola*,
ó els tranvías aturar
por si llevan pasajeros
más de lo reglamentat,
ó aguardar que vengan fiestas
de la solidaridad.

Si no sirvo para todo
menos que de pronunciar
su apellido que lo encuentro
aunque corto enrevessat,
diga usted en consecuencia,
¿en qué he podido faltar?
Ya una sentada como esa
la tuve hace ahora tres anys
con su tocayo el ilustre
señor *Puy y Cadafal*
y tuvo que convencerse
de mis razones.

—¿Quan fá

que serveix á ca la Vila?

—Hace trece ó catorce anys.

EL CACIQUET D' ARENYS

—Lo qu' es aquesta admetlla... no crech que pugui
empassármela.

A MADRIT

—Noy ¿que no es aquí l' amo?

—No, senyor: s' ha arribat fa un moment á Barcelona, pero no deurá tardar gayre á venir.

—¿Y ab el temps que aquí 's franqueja no sab parlá en catalá?

—Bastante, señor, bastante; creo que en el Cuerpo no hay individuo con más gracia que yo para pronunciar aquello de *sese chinchas mechen chuche d' un pinchat*.

—Sí; ja veig que s' hi practica. Amigo, ho fa com un gall.

—Alguna vez me he propuesto de ordenar en catalán, diciendo á los infractores cuando hay algún altercat: *Au, cap á la caga-mencha*.

Mas se burlan y además me regalan una *plucha* de tronchos de cól y nap. Mas cuando echo la de *Vámonos!* el orbe 's potsa á temblar y me veo obedecido sin réplica y sin chistar.

Crea usted, me he convencido, aunque á usted le sepa mal que ordenando en castellano hago más *autoridaz*.

FÉLIX CANA

ESQUELLOTS

Va terminar el Congreso de Higiene comi acostuman á terminar tots els Congressos per científichs

que siguin: ab un ápat. Hi ha que fer honor á la ciencia culinaria, qu' es després de tot l' única que dona resultats positius... ey, sempre que no produheixi indigestions.

Els congressistas se reuniren dissapte á menjar junts al Tibi-Dabo. L' ápat comensá á las tres de la tarde. Un dupte: ¿es la de las tres de la tarde l' hora més higiénica pera dinar?

Casi valdría la pena de que 'l Congrés de Higiene tornés á reunir-se pera dilucidar aquest punt tan interessant.

* *

En l' ápat de clausura una bona part dels congressistas donaren mostres de un envejable apetit. No 'n tenían prou ab el *menu*, que alguns al arribar als postres volían menjarse al Sr. Vidal y Ribas.

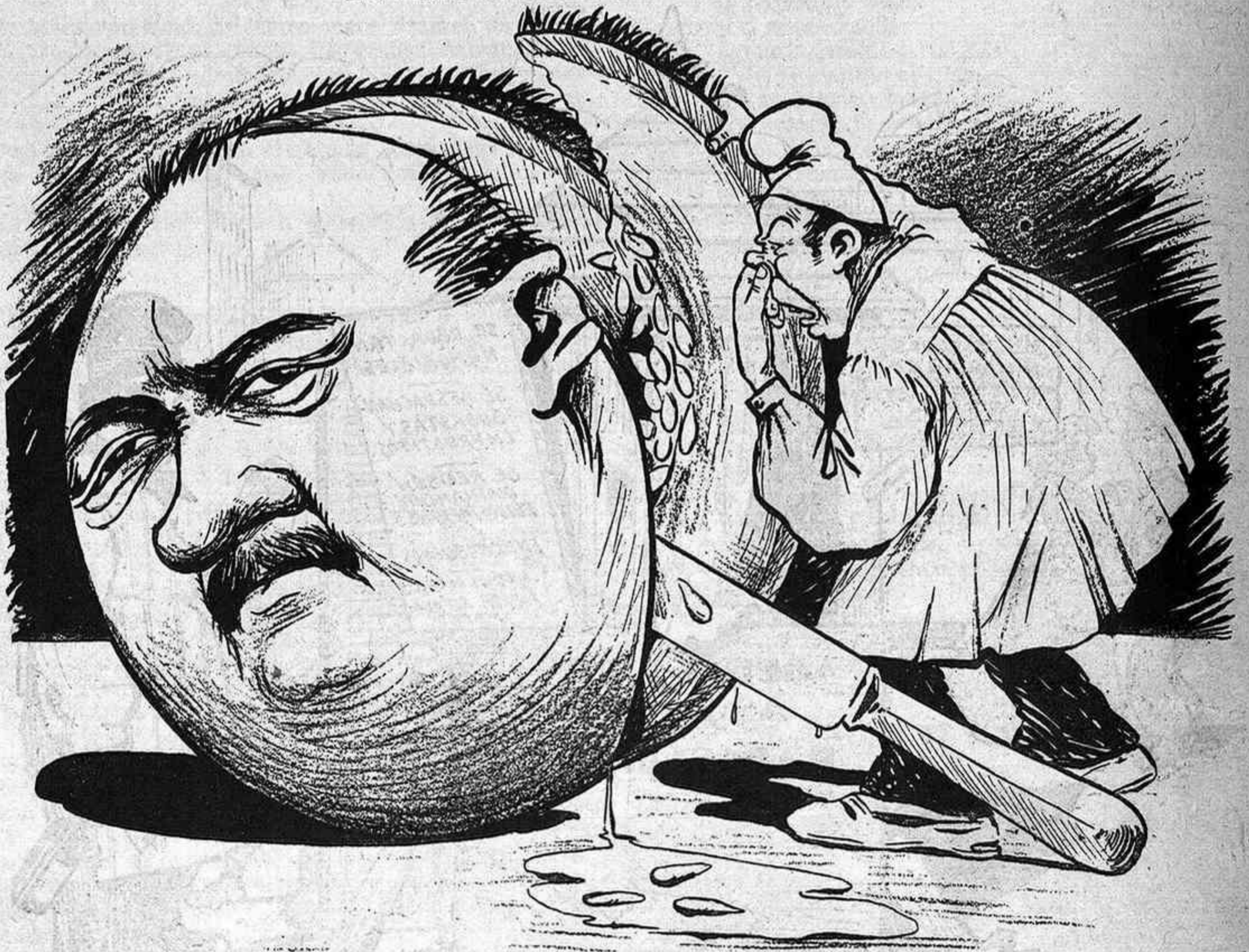
Ell, després de tot, se 'n té la culpa. Perque vamos á veure: ¿quí li feya guardar tant temps á la butxaca aquell telegrama de 'n Moret que 'ls congressistas consideran ofensiu, pera llegirlo precisament de sobre taula, qu' es quan tothom, més ó menos té la sanch calenta? Y un cop llegit ¿quí li mana-va oposarse á que sigués degudament contestat?

El Sr. Vidal y Ribas será sempre l' home de las inoportunitats voluntariosas. El dissapte va ferse digne de un vot de censura, perque alborotar á uns comensals á lo millor de la digestió, aquí y á tot arreu es un atentat contra la higiene.

Llegeixo:

«El Sr. Marqués de Marianao, en su próximo viaje

EL PRIMER MELÓ DE LA TEMPORADA

—¡Carabassa gubernativa!

á Madrid, se propone reanudar las gestiones empezadas... etc., etc.»

¿Un altra ausencia en porta? Donchs que tingui el Sr. Marqués un felís viatge.

*
*
*

Jo crech que las gestions de D. Salvador son útils á Barcelona, en quant emplea la seva influencia política per abreviar trámits y resoldre dificultats. Desde 'l moment que 's tuteja ab els ministres, aquests l'han de servir encare que no vulgan. O sino faria l'enfadat. ¿Y qui es capás de resistir aquella cara quan s'enfada?

Pero aixó no vol dir que no sigui trist que totas las qüestions que passen á Madrit y que allí s'haurían de resoldre bé y depressa, necessitin el con-

curso personal de un arcalde de influencia política.

En cambi, situantnos en la realitat, hem de felicitarlos de que 'l que fou nombrat de R. O., se dediqui exclussivament á impulsar la resolució dels assumptos del Municipi.

Val més mil voltas aixó que caciquejar.

LA VERDADERA CAUSA

—¿Cóm es que ha tornat de Madrit, senyor Tressols?

—¡Intrigas dels académichs de la Llengual.. Van veure que parlava tan bé el castellá, que, es clar, van agafar zelos y no han parat fins que m'han tingut fora.

La junta de govern del Liceo ha fet saber al públich, qu' en la próxima temporada no hi haurá ópera, per falta d'empressari.

¡Bona noticia pel número considerable de familias que viuen de las funciones líricas del gran teatro!

Aixó vol dir que tant com més creix Barcelona, més petita y encongida's va tornant en materia d'art y de cultura!

*
*
*

Un propietari 'm deya l'altre día:

JOCH DE PARAULAS

—En quant se reuneixi la Junta general jo proposaré qu' en el Liceo s' hi instali una companyia de género xich y un cinematógrafo. Que no sufreixin detriment els sagrats interessos de la propietat.

Ha comensat á veure la llum pública un nou periódich *autonomista y de Unión republicana*, titulat *El Progreso*.

Avants de sortir ens demaná 'l cambi: li concedirem enviantli LA ESQUELLA y aquesta es l' hora que no ha visitat encare la nostra redacció.

De totas maneres li dirigim el nostre afectuós saludo.

¿No 'ls han vist passar? ¡Y qué macos son! ¡Y qué depressa van! ¡Y qué segurs!

Me refereixo als ómnibus automóviles de *La Catalana*.

A la població en general se li han fet simpátichs, perque van allá hont volen, sense necessitat de posarse en contacte ab aquells fil-ferros dels tranvías eléctrichs, que repressentan una amenssa permanent sobre 'ls transeunts.

Després, perque aixó de anar en automóvil qu' era fins ara patrimoni dels richs, será assequible á la gent de totas las condicions socials,

Y finalment, perque Barcelona va á ser la tercera ciutat del mon en emplearlos.

Vesteix molt aixó de poder dir: Londres, París, Barcelona.

Parla en Cobián, el futur virrey de Barcelona, y diu:

«El rey tiene perfecto conocimiento de las cuestiones que afectan á Cataluña.»

Ho crech molt bé. Per tant que totas las qüestions que afectan á Catalunya se reduheixen á una sola: el desitj de que no 'ns amohinin.

Un doctor yankee, Mister Mac-Glim, davant de un auditori de més de dos mil personas va preconsar la curació del reumatisme per medi de las picaduras de l' abella.

Deu ser per alló del *similia similibus curantur*.

Fiblada contra fiblada.

Però, qué s' hi farà, si no hi ha altre remey més apropósit? Ja ho diu la frasse catalana:—S' ha de patir.

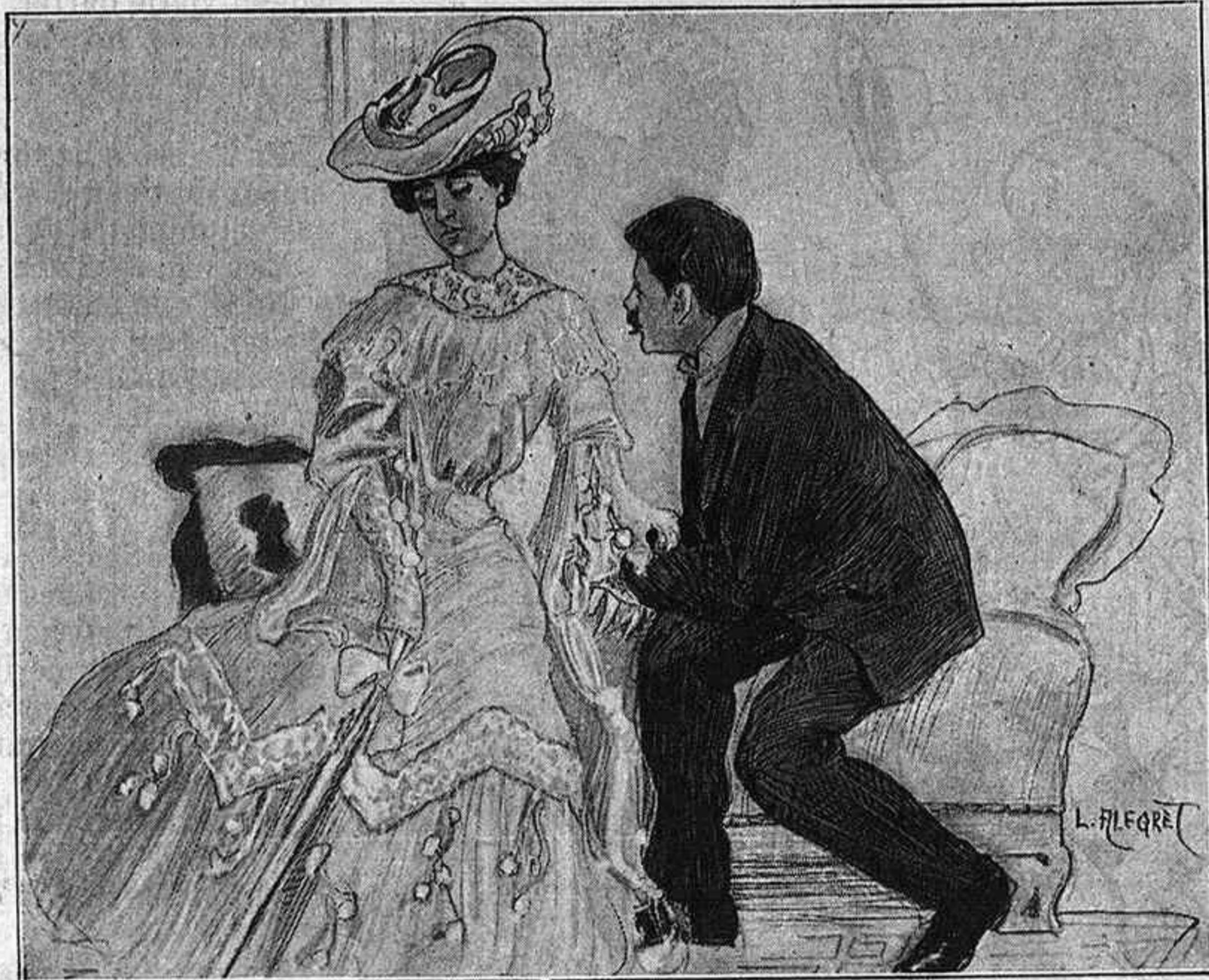
Una frasse d' en Cobián:

—En Barcelona, governaré á la luz del día.

Assentiment de un sereno:

—Y molt bé que farà, perque pera governar á la llum dels fanals ja 'ns bastém nosaltres... y aixó que may hem sigut ministres.

Un tinent de arcalde gelós, el Sr. Fargas, va tenir la ocurrencia de averiguar si eran puras las substancias alimenticias que s' expenen en el seu districte.

—Sigas franca, ¿á qui prefereixes? ¿A mí ó á n' ell?

—¡Anell, anell!...

Comensá pel pebre (per lo més picant) y 's trobá ab que de vint y cinch mostres que 'n recullí, en resultaren sofisticadas vintiquatre ab materias nocivas á la salut.

Algú podrá creure que 'ls vintiquatre sofisticadors mereixen un cástich que 'ls cargoli.

Però jo, per la meva part, sense oposarme á que se 'ls castigui, opino que l' únich adroguer que venia pebre pur s' ha fet digne de una estatua.

* *

Respecte á n' aquest article s' ofereix un cas curiós. En la major part, si no en totas las adroguerías de Barcelona, el pebre picat se ven més barato que 'l pebre sancer.

¿Qué vol dir aixó sino que en el picat hi entra matrícula més que suficient pera compensar en excés el treball de moldre'l?

¿Se pot confessar de una manera més clara y desvergonyida la sofisticació? Per no veurela, sense necessitat de acudir al Laboratori, francament, se necessita tenir pebre als ulls.

L' estiu ab els seus ardors se deixa sentir qu' es un... *disgust*.

Atmósfera caldejada... sol ruhent... ressol insoporable y la boca seca y la pell traspuant vapor.

Un dels petits consols contra tanta ardencia, es l' aygua.

Donchs bé: obran las aixetas de casa seva, y á lo millor se troban ab que no rajan.

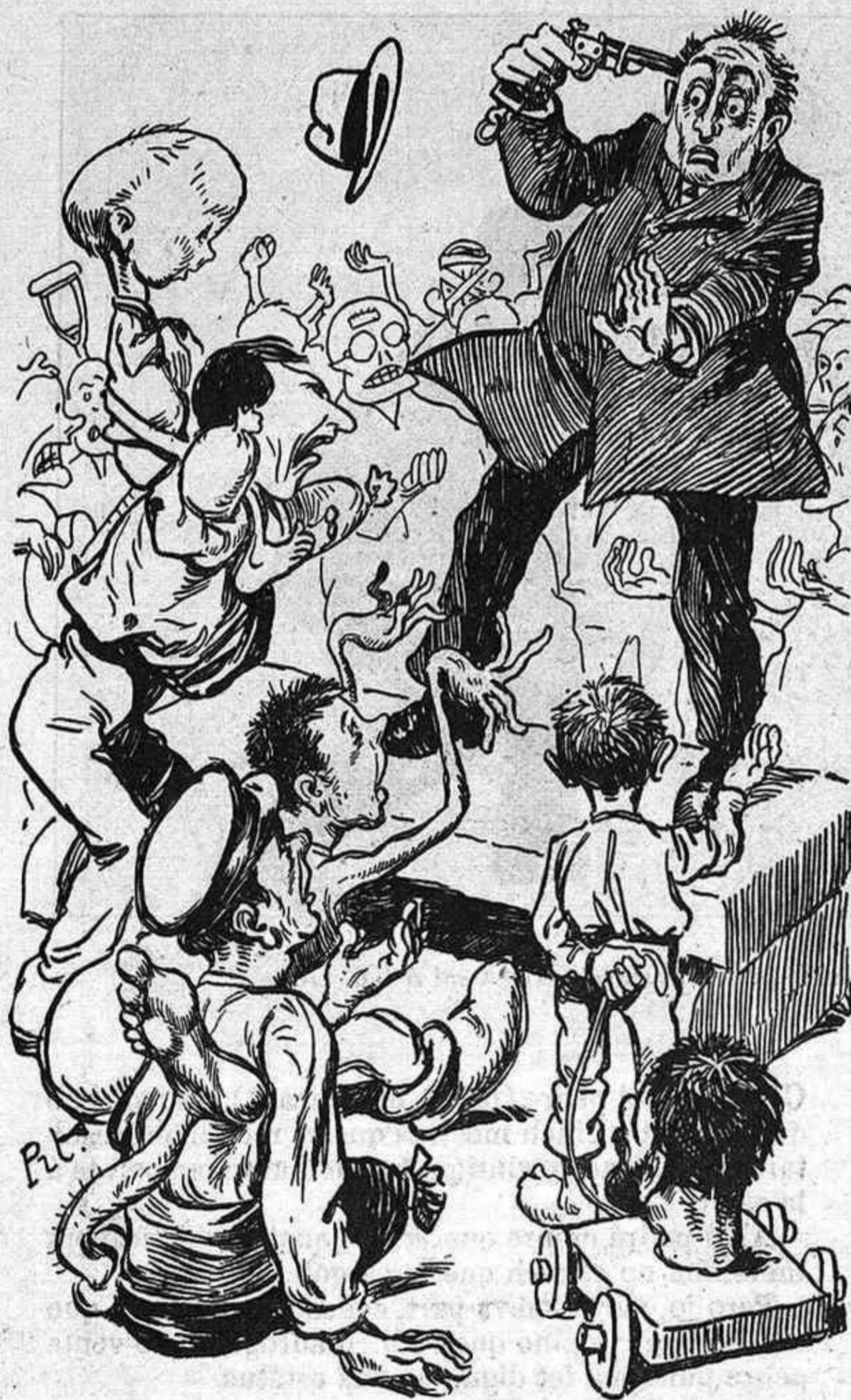
* * *

¿A qué es degut aixó?

A la táctica de la Companyia de Dos Rius que, pera regar els carrers, deixa en sech als seus abonats. ¡Oh envejable Companyia que, obrant aixís, cobras una mateixa aygua per partida doble: dels vehins y del ajuntament!

Y 't califico d' envejable perque, mentres á Barcelona tothom se torra, tothom s' asfixia, tú sola ets

L' ÚNICA ESCAPATORIA

Si de certs espectacles vols fugí,
no 't queda més remey que ferho així.

la que sabs donar aquestas mostras extraordinarias de frescura.

Y ara que parlém de Companyías.

¿Volen que 'ls ne citi un' altra de ben tranquila?
La del tran-vía de Sant Andreu.

Ja fa molt temps que té rebuda l' ordre de colocar els rails al mitj de la vía, canviant el sistema ressaltat per el d' encaix, qu' es el que correspón als carrers que s' han d' empedrar.

Donchs la Companyía vinga fer l' orni. ¿Y no saben per qué? Senzillament: pel desitj que se li atribueix de que la carretera de Sant Andreu segueixi en mal estat, completament intransitable, donchs aixís, pel fanch y per la pols, la gent ha de pendre per forsa el tranvía. Y farà tot l' imaginable per evitar que l' empedrin.

¡Pobra Barcelona! Tan mateix te fan anar ab ben malas companyías!

A la edat de 102 anys acaba de morir á Londres el famós mestre de cant Manuel García, germá de la insigne Malibrán.

Un any enrera sigué objecte de un carinyós homenatge, al qual s' hi associaren gran número de metjes, per haver sigut en García l' inventor del laringoscopi.

La mort semblava haverse descuidat d' endúr-sele'n.

Pero al últim li ha donat bitllet per emprendre aquell viatge darrer, que no té retorn.

De veras, ho sentím... perque alló de veure un home que no 's moría may, era una esperansa.

En Tressols ha tornat de Madrit, y continuarà des-empenyant cárrech á Barcelona, á las ordres directas del ministre de la Governació.

Es á dir: será una especie de polissón escadusser.

No es que fos necessaria aquesta classe de policia descentrada; pero el ministre l' ha nombrat pera que fassi ó fassi fer. Pera bufar la brasa, ó pera que la brasa bufi.

Vaya unas cosas més estranyas pensan en las regions de la pudó.

La simpática vila d' Arenys de Munt está de festa.

Diumenge va inaugurarse en la seva Casa Consistorial una Exposició de puntas, que tant per l' abundancia com pel mérit dels traballs en ella reunits ha de cridar l' atenció de las personas que vajan á visitarla, que segurament no serán pocas.

Felicitem de tot cor als laboriosos arenyenchs per la seva hermosa iniciativa. ¡Avant sempre! Aixís es com els pobles afirman la seva personalitat y contribuheixen á la cultura pública.

Xascarrillo de postres.

Un moralista dirigeix sas reflexions á un jove dissipador que vé devorant lentament el seu patrimoni.

—Veurá—diu el jove—jo encare soch vert... Més tart maduraré.

—Podrá ser—respón el moralista.—Pero en tot cas madurarás com certa classe de fruyta: sobre la palla.

NOTAS DE CASA

Hem rebut el primer número de la Revista comercial *Progreso*, important publicació mensual que desde 'l passat Juny surt á Barcelona. Perfectament imprés y ilustrat ab molt bon gust, *Progreso* es un periódich que fa honor als seus directores y demostra el grau de perfecció qu' entre nosaltres han alcan-sat las arts gráficas.

La Casa Serra ens ha enviat una mostra dels seus dos nous preparats, *Sal de Uimó* y *Horxata d' admetllas granulada*, productes refrescants de verdadera actualitat. Agraím l' atenció.

QUÉNTOS

Confidencias femeninas.

—¡Ay, filla, quin marit el meu!

—Per qué? ¿Qué fa?

—Figura't si será agradable, que no 's fica may al llit sino quan no pot tenirse dret!

Un nen, per ordre expresa de la seva mamá, escriu una carta de felicitació al seu padrí, ab motiu de ser la festa del seu sant. Y després de firmarla, li cau un gros topo.

—Bona l' hem fetal!—diu la senyora.—Ja 'n pots escriure un' altra desseguida...

Pero 'l nen, per excusarse li respon:

—No cal, mamá: ¿no veus que quan será ficada dintre 'l sobre, 'l topo no 's veurá?

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Obras completas de **APELES MESTRES**
EDICIÓ POPULAR

Acaba de sortir
ESTIUET DE SANT MARTÍ

Preu: 1 pesseta

RAMON RAMON Y VIDALES

L' IMPENITENT

Preu 2 pessetas

J. V. COLOMINAS

FENT MEMORIA

Un tomo, Ptas. 3

J. PUIG Y FERRATER

LA DAMA ALEGRE Preu 2 pessetas

Havelock Ellis

AMOR Y DOLOR

ESTUDIO SOBRE EL

SADISMO Y EL MASOQUISMO

Ptas. 3

Onésimo y Eliseo Reclus

**NOVÍSIMA
GEOGRAFIA UNIVERSAL**

Traducció de

V. BLASCO IBAÑEZ

Tomo I

Ptas. 4

Willy

UNA PLAYA

DE

AMOR

Ptas. 3'50

Entre dos Españas POR **MIGUEL S. OLIVER**
Ptas. 3'50

Libro de actualidad

**HIGIENE EN EL VERANO
Y DE LOS VERANEANTES**

*Elección de sitio veraniego.—Preparativos de viaje.—
Aguas minerales.—Balnearios de España.—Modo de to-
mar las aguas.—Balneografía é Hidroterapia moderna.—
Higiene en la playa y en la montaña.—Higiene general
del verano.—Arte de nadar, etc*

Ptas. 2

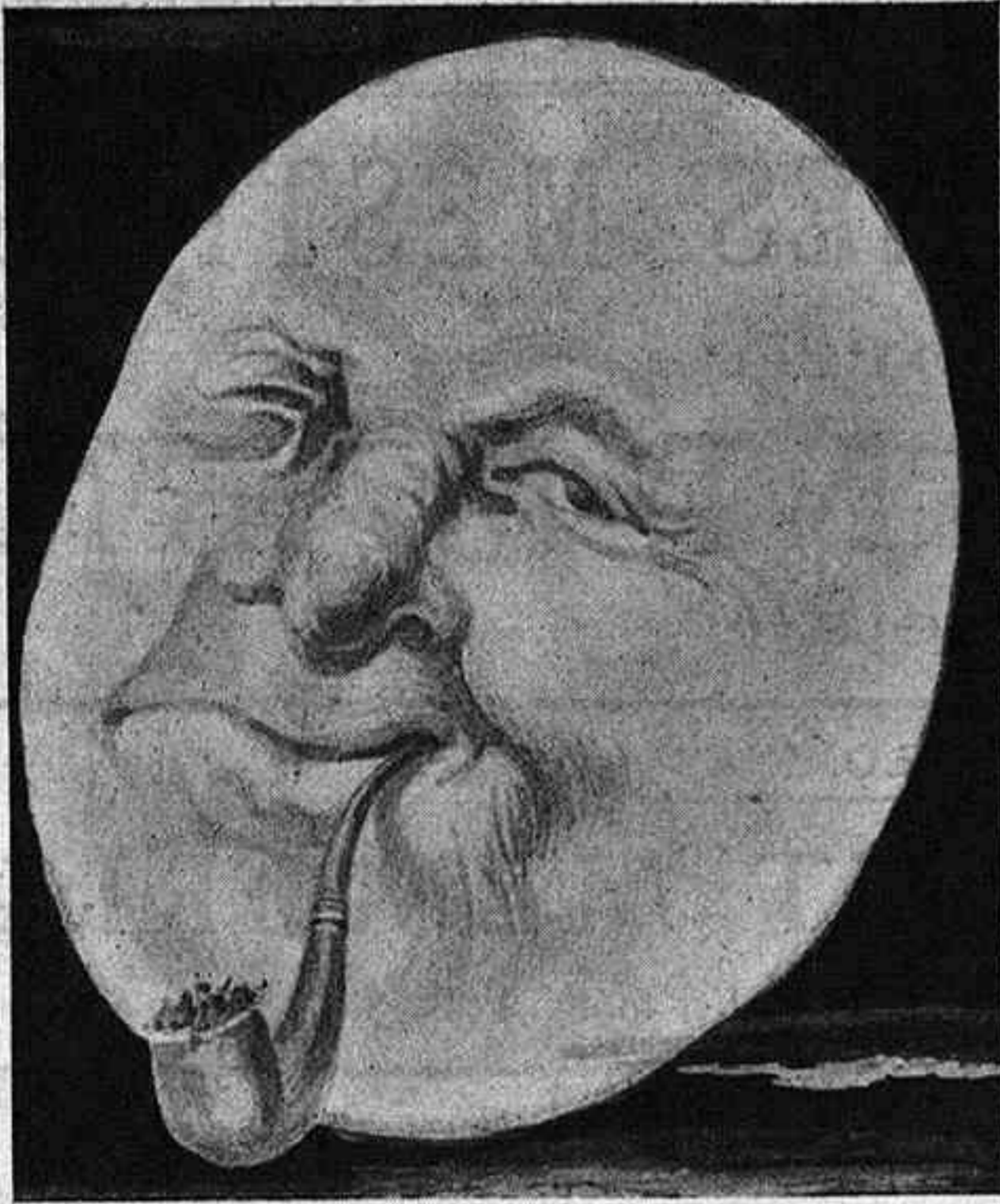
La próxima semana aparecerá el libro de

**Remedios
que curan**

Un tomo en 8.º, encuadernado, impreso á dos tintas. Ptas. 1

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuu ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certícat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

VARIACIONES LLUNÁTICAS

Lluna optimista

Lluna pessimista

Lluna rabiosa

Lluna sentimental

Lluna tímida

Lluna irónica